

Регіональна політика і територіальний розвиток

<https://doi.org/10.36818/1562-0905-2024-1-1>

УДК 332.12:330.34:339.9

JEL O18, O20, R11

І. В. Заблодська, Ю. С. Рогозян, О. О. Хандій

Методичний патерн з оцінювання економічних та соціальних результатів розбудови територій відновлення (на прикладі територіальних громад Донецького регіону)

Статтю присвячено обґрунтуванню методичного патерну з оцінювання економічних і соціальних результатів розбудови територій відновлення та його апробації на прикладі територіальних громад Донецької області. На основі аналізу чинного нормативно-правового законодавства ідентифіковано території відновлення в Донецькій області та запропоновано пул показників, що відображують ключові економічні та соціальні результати розбудови цих територій в умовах війни. За підсумками оцінювання соціально-економічних результатів розбудови територіальних громад у Донецькій області наголошено на тому, що в умовах війни деяким територіям відновлення вдається швидше відроджувати свій соціально-економічний потенціал. Представлено декомпозицію частки місцевих податків і зборів у загальному обсязі доходів бюджету в розрізі територіальних громад Донецької області. Беззаперечним лідером визнано Краматорську міську територіальну громаду. До аутсайдерів соціально-економічного відновлення віднесено Андріївську, Криворізьку, Шахівську та Комарську громади, що зумовлює необхідність посиленої уваги до них з боку держави та органів місцевого самоврядування, а також розроблення дієвих пропозицій щодо покращення результатів розбудови цих територій у воєнний час. Ключові слова: економічні та соціальні результати, патерн, оцінювання, території відновлення, розбудова, територіальні громади, Донецький регіон.

Постановка проблеми. Життєдіяльність багатьох територіальних громад і регіонів України протягом 2022-2023 рр. характеризується значними обсягами руйнувань об'єктів критичної, соціальної та житлової інфраструктури, зростанням кількості внутрішньо переміщених осіб і релокованих підприємств. В умовах воєнного стану, який характеризується високим рівнем невизначеності, важливого значення набувають дії, пов'язані з відновленням постраждалих територій України та оцінюванням результатів цього процесу, що в повоєнний час сприятиме формуванню міцного фундаменту макро – й мезоекономічної безпеки та забезпеченню якості життя населення.

Означені аспекти мають найгостріший прояв на рівні територіальних громад, оскільки саме вони є відображенням локальних економічних тенденцій, які в умовах воєнного стану потребують формування дієвих методичних інструментів і розроблення рекомендацій щодо розбудови постраждалих територій. Зазначений пул аргументів обумовлює важливість дослідження проблематики, що пов'язана з оцінюванням результатів розбудови територій відновлення як найбільш важливого функціонального типу територій в умовах війни, а також з розробленням відповідного методичного забезпечення, до якого належить методичний патерн (шаблон або зразок) оцінювання результатів розбудови територій відновлення.

Аналіз останніх досліджень. Соціально-економічні аспекти відновлення територій після завершення збройного конфлікту досліджували закордонні науковці А. Думшіюте і Л. Теклем [1], К. Моталлеб, Г. Крусеман і С. Снепп [2], Дж. Федерль, А. Мейер, Г. Мюллер і В. Сен [3] та ін. Вітчизняні вчені досліджували макро- та мезоекономічний вимір розв'язання цієї проблематики. Зокрема, ґрунтовні теоретико-методичні засади відновлення деокупованих

© І. В. Заблодська, Ю. С. Рогозян, О. О. Хандій, 2023.

територій України започаткували такі українські науковці, як В. Геєць [4], І. Сторонянська [5], В. Данилишин [6] та науковці Луганської філії ДУ «Інститут економіко-правових досліджень ім. В. К. Мамутова НАН України» [7]. Підтверджуючи теоретичну та прикладну цінність наукового доробку у вказаній проблематиці, доцільно наголосити на наявності невирішеного пулу питань, пов'язаних з оцінюванням економічних і соціальних результатів розбудови територій відновлення в умовах війни та в повоєнний час.

Метою статті є обґрунтування методичного патерну з оцінювання економічних і соціальних результатів розбудови територій відновлення та його апробація на прикладі територіальних громад Донецької області в умовах війни.

Основні результати дослідження. Катастрофічні наслідки повномасштабного російського вторгнення на територію України 24.02.2022 р. призвели та продовжують призводити до значних змін економічного, соціального та екологічного характеру, що обумовлює необхідність актуалізації положень державної регіональної політики. З прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій» від 09.07.2022 р. № 2389-ІХ [8] встановлено нову функціональну типізацію територій, яка передбачає наявність територій відновлення, територій з особливими умовами для розвитку, полюсів економічного зростання, територій сталого розвитку. Кожен із чотирьох функціональних типів територій у подальшому матиме інструментарій для відновлення та післявоєнного стимулювання розвитку відповідних територій, однак в умовах війни вже постала гостра необхідність відновлення постраждалих територій, тому сьогодні наголос робиться саме на території відновлення.

В умовах війни вкрай важливим є оцінювання економічних і соціальних результатів відновлення та розбудови постраждалих територій. Прийнятою в липні 2023 р. постановою Кабінету Міністрів України № 731 [9] було затверджено порядки з питань відновлення та розвитку регіонів і територіальних громад. Закріплено чотири критерії віднесення територіальних громад до територій відновлення: 1) наявність бойових дій на території громади; 2) тимчасова окупація територіальної громади або її частини; 3) наявність руйнувань об'єктів критичної та соціальної інфраструктури, об'єктів житлового фонду на території громади внаслідок ведення бойових дій; 4) значне переміщення населення територіальної громади до інших регіонів та / або інших держав та різке погіршення рівня соціально-економічного розвитку. Останній критерій містить такі складові показники, яким має відповідати територіальна громада: чисельність населення зменшилася порівняно із станом на 1 січня 2022 р. не менше ніж на 15 відсотків; рівень безробіття порівняно із станом на 1 січня 2022 р. збільшився не менше ніж на 15 відсотків; кількість внутрішньо переміщених осіб становить понад 10 відсотків загальної чисельності населення територіальної громади станом на 1 січня 2022 р.; зменшення обсягу надходжень від сплати податків та зборів до загального фонду місцевого бюджету з березня по грудень 2022 р. порівняно з відповідним періодом 2021 р. становить не менше 15 відсотків.

Щоб ідентифікувати території відновлення, було обрано територіальні громади Донецької області як одні з найбільш постраждалих від війни, що потребують посиленої уваги з боку органів державної влади та місцевого самоврядування в частині відновлення з огляду на катастрофічні обсяги руйнувань. Фахівцями Луганської філії ДУ «Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Мамутова Національної академії наук України» проведено зіставлення територіальних громад Донецької області за вищевказаними критеріями, результати якого дали змогу виявити 23 територіальні громади Донеччини, які відповідають критеріям територій відновлення та становлять основу для означеного наукового дослідження [10, с. 327-329]. Проте в проекті постанови Кабінету Міністрів

України «Про внесення змін до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» виокремлено 21 територіальну громаду Донецької області, які віднесено до територій відновлення [11]. До територій відновлення законодавцем не віднесено Великоновосілківську та Костянтинівську громади.

У умовах воєнного стану важливим кроком на шляху до розбудови постраждалих територіальних громад є оцінювання ключових результатів цього процесу, оскільки від них залежить не лише добробут мешканців цих локальних територій, але й відродження національної економіки. Водночас у межах проведеного дослідження на прикладі територіальних громад Донецької області за період з 1 липня по 30 листопада 2023 р. лише деякі статистичні дані було оприлюднено в публічному просторі через воєнний стан. Тому як на економічних результатах розбудови територій відновлення запропоновано зосередити увагу на викритих даних, що відображують виконання місцевого бюджету: 1. Доходи, тис. грн. 2. Видатки, тис. грн. 3. Дефіцит / профіцит бюджету, тис. грн. 4. Надходження до загального фонду, тис. грн. 5. Місцеві податки і збори, що сплачуються (перераховуються) згідно з ПКУ, тис. грн. 6. Плата за землю, тис. грн [12].

У чинному нормативно-правовому полі України не зафіксовано нормативів до вказаних економічних показників ані для територій відновлення, ані для територіальних громад загалом, крім частки місцевих податків і зборів у доходах бюджету спроможної територіальної громади, що з огляду на критерії попереднього оцінювання спроможності громад має становити не < 20% [13]. Тому пропонуємо оцінювати результати розбудови територій відновлення за допомогою вказаних показників та їх середніми значеннями або за максимальними й мінімальними значеннями в межах конкретного регіону.

Відкритих даних щодо соціальної складової розбудови територій відновлення оприлюднюється ще менше, тому в межах цього наукового дослідження пропонується використати такі базові показники: 1. Чисельність населення, що постійно проживає на території територіальної громади, осіб. 2. Кількість внутрішньо переміщених осіб на території територіальної громади, осіб. 3. Кількість учнів закладів загальної середньої освіти, осіб.

Аналізуючи чисельність постійного населення громади та кількість учнів закладів загальної середньої освіти, належить орієнтуватися на критерії попереднього оцінювання рівня спроможності спроможних територіальних громад (не < 3 тис. осіб та не < 300 осіб відповідно), затверджені постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад» від 08.04.2015 р. № 214 [13]. Орієнтація на такі норми є доцільною з огляду на важливу здатність територій відновлення мати в основі спроможні територіальні громади для забезпечення відродження соціально-економічного потенціалу України, що в умовах війни постає надзвичайно важливим орієнтиром для відновлення життєздатності країни.

Кількість внутрішньо переміщених осіб на території територіальної громади рекомендується унормовувати згідно з положеннями постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядків з питань відновлення та розвитку регіонів і територіальних громад» від 18.07.2023 р. № 731, де в п. 4.4. Порядку визначення територій відновлення зазначено, що кількість таких осіб має бути не меншою за 10% загальної чисельності населення територіальної громади на 01.01.2022 р. [9]. Доцільно постійно оновлювати дані в розрізі вказаного показника.

Ураховуючи наведені аргументи та доцільність використання наведених показників для оцінювання соціально-економічних результатів розбудови територій відновлення, сформуємо патерн (шаблон, зразок) і проведемо оцінювання на прикладі територіальних громад Донецької області (табл. 1).

Отже, за загальним обсягом доходів ідентифіковано територіальні громади з найвищим і найменшим значенням, де відповідні місця зайняли Краматорська

Таблиця 1

Патерн оцінювання соціально-економічних результатів розбудови територіальних громад у Донецькій області

Територіальні громади	Економічні результати						Соціальні результати				
	Виконання бюджету (загальний та спеціальний фонд), тис. грн (на 01.09.2023 р.)		Надходження до загального фонду	Частка місцевих податків і зборів, що сплачуються, %	Частка в доходах, % (+) бюджету та його дефіцит (-)/профіцит	Плата за землю	Чисельність населення, що постійно проживає на території ТГ, осіб (на 01.04.2023 р.)	Кількість ВПО на території ТГ, осіб (на 01.09.2023 р.)	Кількість учнів закладів загальної середньої освіти, осіб (на 05.01.2023 р.)		
	Доходи	Видатки								max/min	3
1	max/min	2	3	4	5	6	7	8	9	не < 10%	не < 300 осіб
Андріївська	65 288,92	39 241,36	26 047,56 / 39,90%	57 455,80	29 560,47 / 45,28%	27269,25	1870 / 2181	1870 / 2181	85,74%	224	
Білозерська	93 607,95	67 438,15	26 169,80 / 27,96%	92 099,04	3 990,60 / 4,26%	845,64	15 417	2261 / 14,67%	1396		
Великоновосілівська	109 956,60	78 481,70	31 474,90 / 28,62%	108 873,77	6 468,50 / 5,88%	938,75	18 296	8616 / 47,09%	1479		
Гродівська	57 623,30	51 920,31	5 702,99 / 9,90%	57 189,24	6 399,75 / 11,11%	1751,45	9336	2706 / 28,98%	548		
Добропільська	316 283,03	250 370,05	65 912,98 / 20,84%	261 741,12	36 520,47 / 11,55%	20 508,55	42 954	8845 / 20,59%	4746		
Дружківська	287 130,60	284 627,12	2 503,48 / 0,87%	281 035,31	32 585,62 / 11,35%	15 974,25	65 483	15 750 / 24,05%	4662		
Комарська	71 707,30	51 146,11	20 561,19 / 28,67%	71 467,73	4 644,23 / 6,48%	464,57	6797	2230 / 32,81%	386		
Костянтинівська	919 689,32	524 788,15	394 901,17 / 42,94%	860 555,21	33 582,47 / 3,65%	12 627,82	72 422	28015 / 36,68%	6040		
Краматорська	1 332 495,53	1 143 651,86	188 843,67 / 14,17%	1233 979,38	122 214,51 / 9,17%	37 965,30	180 922	50 588 / 9,34%	16 892		
Криворізька	32 796,14	25 893,26	6 902,88 / 21,05%	31 744,94	6690,20 / 20,40%	2348,17	3928	850 / 7,53%	296		
Курахівська	643 746,77	533 211,11	110 535,66 / 17,17%	632 287,97	57 227,52 / 8,89%	42 383,93	38 081	22 331 / 8,15%	3103		

(1 332 495,53 тис. грн) і Криворізька територіальні громади (32 796,14 тис. грн). Середній показник доходів у дослідженій групі територіальних громад Донецької

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Миколаївська	146 153,27	100 212,18	45 941,09 / 31,43%	142 966,80	6287,25 / 4,30%	1284,67	20 568	3776 / 6,69%	1376
Мирноградська	412 040,62	317 395,13	94 645,49 / 22,97%	409 244,20	15 231,07 / 3,70%	2800,11	48 046	18 165 / 9,49%	4562
Новгородівська	576 452,07	214 880,52	361 571,55 / 62,72%	573 848,77	4257,70 / 0,74%	1340,36	19 027	14 335 / 7,04%	1339
Новодонецька	74 648,19	48 071,34	26 576,85 / 35,60%	74 177,95	10 631,64 / 14,24%	5365,37	10 510	2477 / 8,25%	867
Олександрівська	78 213,38	62 162,14	16 051,24 / 20,52%	77 177,57	17 868,80 / 22,85%	8705,75	12 056	5235 / 8,15%	983
Покровська	789 086,87	682 642,28	106 444,59 / 13,49%	767 697,21	67 277,35 / 8,53%	24 413,22	81 029	22 789 / 10,59%	8581
Святогірська	61 186,87	45 229,22	15 957,65 / 26,08%	57 079,57	2 515,21 / 4,11%	548,39	8718	6401 / 6,32%	551
Селидівська	262 064,08	210 858,02	51 206,06 / 19,54%	255 799,81	15 543,78 / 5,93%	8277,80	34 785	20 267 / 7,69%	2677
Слов'янська	825 564,82	709 586,13	115 978,69 / 14,05%	812 712,46	72 106,44 / 8,73%	25 131,99	113 097	41 176 / 9,34%	10 562
Удачненська	45 851,00	34 732,42	11 118,58 / 24,25%	41 747,35	11 039,90 / 24,08%	5421,74	3841	689 / 6,61%	254
Черкаська	61 247,24	51 924,49	9322,75 / 15,22%	53 212,24	3 638,86 / 5,94%	1049,82	8522	3221 / 9,05%	771
Шахівська	278 840,48	283 273,87	-4433,39 / -1,59%	146 854,98	69 992,27 / 25,10%	63 571,79	3938	1716 / 7,01%	276
Середнє значення	327 898,88	261 104,49	75 214,67 / 22,94%	319 521,85	27 664,11 / 8,44%	13 521,25	35 650	12 361 / 34,67%	3155

Умовні позначки:

□ мінімальне значення показника у представленому порівняльному ряду

□ максимальне значення показника у представленому порівняльному ряду

Примітка. Дані щодо кількості ВПО на території територіальних громад на 01.09.2023 р. отримано від Міністерства соціальної політики України у відповідь на звернення щодо доступу до публічної інформації.

Джерело: складено та розраховано за даними [9; 12-15].

області становить 327 898,88 тис. грн, відповідно до якого вищий рівень мають сім громад (Костянтинівська, Краматорська, Курахівська, Мирноградська, Новогродівська, Покровська, Слов'янська), решта 16 громад мають значення вказаного показника, що є нижчими від середнього рівня. Натомість за показником загального обсягу видатків місцевих бюджетів Донеччини отримано більш позитивні результати: вісім громад мають значення цього показника, що вищі за середнє значення в цій групі громад (261 104,49 тис. грн). До них належать Дружківська, Костянтинівська, Краматорська, Курахівська, Мирноградська, Покровська, Слов'янська та Шахівська громади. Водночас граничні значення цього показника корелюють із загальним обсягом доходів бюджету та знову ідентифікують ті самі громади: Краматорську громаду як територію з найвищим рівнем видатків у визначеній групі територій (1143 651,86 тис. грн) і Криворізьку – з найнижчим обсягом вказаного показника (25 893,26 тис. грн).

Розглядаючи дані 23 громад Донецької області можна назвати лише одну територіальну громаду, що на 01.09.2023 р. має дефіцит бюджету – Шахівська громада (-4 433,39 тис. грн), причому частка дефіцитної частини в загальному обсязі доходів не має великих значень і становить лише 1,59%. Інші 22 аналізовані громади характеризуються позитивним бюджетним результатом, максимальне та мінімальне значення якого мають відповідно Костянтинівська громада (394 901,17 тис. грн) і зазначена вище Шахівська територіальна громада. Середнє значення вказаного показника засвідчено на рівні 75 214,67 тис. грн.

Утім, якщо поглянути на частку профіциту в загальному обсязі доходів територій відновлення, виявляється, що в умовах збройного конфлікту її середнє значення в цій групі територій становить 22,94%, вище якого відповідні дані мають 47,83% громад Донеччини, тобто 11. Отже, лідером і аутсайдером серед громад за часткою профіциту в доходах стали Костянтинівська (42,94%) та Дружківська (0,87%) громади.

Загальний обсяг надходжень до загального фонду місцевого бюджету має велике значення для розбудови територій відновлення, оскільки саме в ньому концентруються кошти, призначені для реалізації загальних (першочергових) функцій діяльності органу місцевого самоврядування: заробітна плата, нарахування на неї, оплата комунальних послуг, придбання предметів, матеріалів, обладнання та ін. На 01.09.2023 р. територіальні громади Донецької області мають середнє значення цього показника на рівні 319 521,85 тис. грн. Лідером і аутсайдером аналізованого індикатора є відповідно Краматорська (1233 979,38 тис. грн) і Криворізька (31 744,94 тис. грн) громади, а вищі від середнього рівня показники мають лише сім громад (Костянтинівська, Краматорська, Курахівська, Мирноградська, Новогродівська, Покровська та Слов'янська), решта 16 територій відстає від середнього рівня обсягу надходжень до загального фонду бюджету.

Наступний показник у патерні оцінювання економічних результатів розбудови громад – обсяг місцевих податків і зборів, що сплачуються (перераховуються) згідно з Податковим кодексом України, та його частка в загальному обсязі доходів бюджету громади (рис. 1).

Підвищення ролі цього показника, особливо в умовах війни, а також збільшення його частки у складі доходів є пріоритетним напрямом зміцнення місцевих бюджетів. Аналізуючи дані рис. 1, можна побачити, що більшість територіальних громад Донеччини мають частку місцевих податків і зборів у загальному обсязі доходів бюджету на рівні, нижчому за нормативне значення (20%), однак вищому за середнє значення цього показника (8,44%) у цій групі громад.

Лише чотири громади мають значення аналізованого показника на вищому за нормативний рівні: Шахівська (25,10%), Удаченська (24,08%), Олександрівська (22,85%) та Криворізька (20,40%), що свідчить про ефективність управління

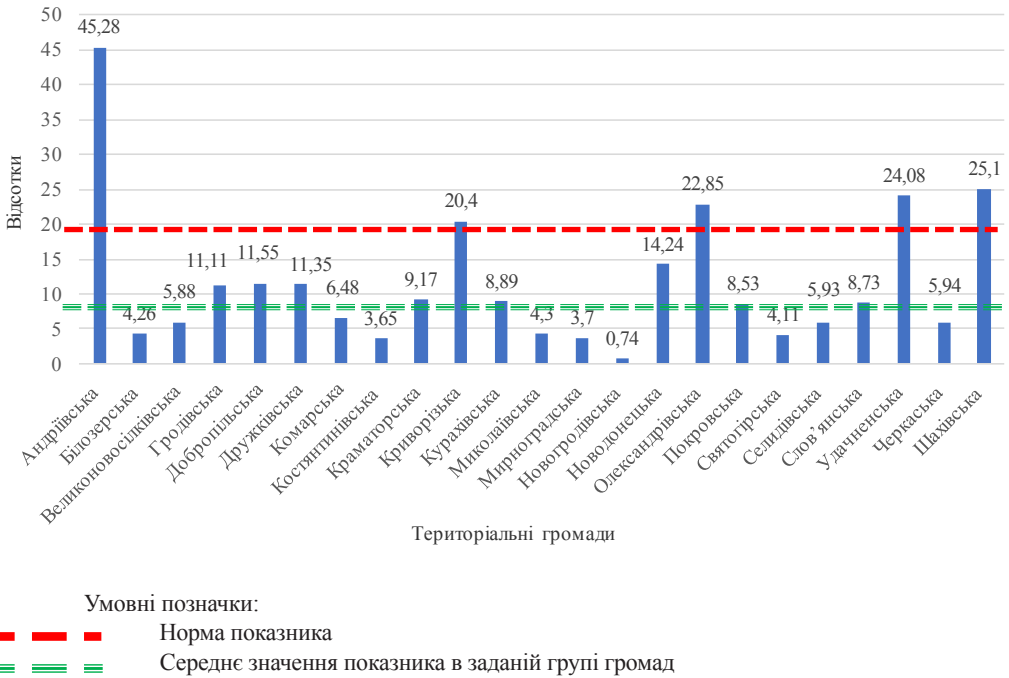

Рис. 1. Декомпозиція частки місцевих податків і зборів у загальному обсязі доходів бюджету в розрізі територіальних громад Донецької області

Джерело: побудовано авторками.

органів місцевого самоврядування щодо запровадження та мобілізації місцевих податків і зборів навіть в умовах війни. Аутсайдерами цього важливого показника можна назвати всі інші 19 громад області, частка місцевих податків і зборів яких не дотягує до нормативного значення. Такий низький рівень надходження місцевих податків і зборів корелює зі значними обсягами вимушеної міграції та релокації підприємств усередині Донецького регіону (до географічно більш віддалених від лінії фронту територіальних громад) та в інші регіони України.

Заключним економічним показником в патерні оцінювання результатів розбудови територій відновлення постає плата за землю, яка є місцевим податком у складі податку на нерухоме майно. Середнє значення цього показника поміж громад Донеччини становить 13 521,25 тис. грн, причому ідентифіковано всього вісім громад Донецької області з 23 (Андріївська, Добропільська, Дружківська, Краматорська, Курахівська, Покровська, Слов'янська, Шахівська), які мають відповідні дані, що є вищими за середній показник у групі аналізованих громад.

Наступний блок показників патерну оцінювання соціально-економічних результатів розбудови територій відновлення в умовах війни знаходиться в соціальній площині. Першим розкриває соціальні результати такий показник, як чисельність населення, що постійно проживає на території громади. Його нормативне значення відповідно до сформованого патерну становить 3000 осіб, межі якого не перетнула лише одна громада Донецької області (Андріївська, що має 2181 осіб). Лідером за чисельністю постійного населення є Краматорська (180 922 осіб) громада, аутсайдером – Андріївська (2181 осіб) громада. Однак іншу картину можна побачити крізь призму аналізу середнього значення цього показника, який у досліджуваних громадах Донеччини становить 35 650 осіб. За результатами оцінювання ідентифіковано лише вісім громад, тобто майже

35% загальної кількості територій відновлення в Донецькій області, які мають значення показника, що вищі за середній рівень.

В умовах війни важливо оцінювати також чисельність внутрішньо переміщених осіб, оскільки міграційні потоки всередині регіонів і країни загалом переформатували соціально-економічні пріоритети розбудови територіальних громад: у громадах, розташованих поблизу лінії фронту, подібні зміни призвели до втрати економічного потенціалу (зниження обсягу місцевих податків і зборів, зменшення кількості підприємств, скорочення наповненості класів загальної середньої школи та лікарень тощо), для інших громад – появи додаткових джерел доходів завдяки ВПО, але водночас і необхідності створення належних житлових і соціальних умов для цих людей. За кількістю ВПО лідером Донецької області є Краматорська громада, яка налічує 50 588 осіб-переселенців, натомість в аутсайдерах регіону – Удачненська громада зі значенням у 689 осіб. У середньому на території Донеччини налічується 12 361 осіб, які мають статус ВПО, тож відносно цього значення ідентифіковано лише 7 з 23 територій, де кількість ВПО є вищою за середній рівень (Краматорська, Курахівська, Мирноградська, Новогродівська, Покровська, Селидівська та Слов'янська), а решта 16 територіальних громад мають нижчі значення аналізованого показника.

Заключним показником оцінювання соціальних результатів розбудови територій відновлення є кількість учнів у закладах загальної середньої освіти. Внесення цього показника до патерну оцінювання обумовлюється положеннями Методики формування спроможних територіальних громад, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 р. № 214, де зазначений показник займає важливе місце [13]. Його рекомендоване значення дорівнює не < 300 осіб, тож у розрізі Донецької області означену межу не перетнули всього чотири громади (Андріївська, Криворізька, Удачненська, Шахівська), решта 19 мають достатню кількість учнів в аналізованому періоді. У середньому в регіоні налічується 3155 учнів і вісім територіальних громад мають значення, що є вищими за середнє. Закономірним лідером як обласний центр є Краматорська громада (16 892 учні), аутсайдером виявилася Андріївська громада – 224 учні.

Висновки. Оцінювання соціально-економічних результатів розбудови територій відновлення в Донецькій області відбувалося на основі дев'яти базових економічних і соціальних показників, які відображують найважливіші тренди та поточний стан територіальних громад і знаходяться у відкритому доступі в умовах воєнного стану. Сформований за допомогою цих показників патерн з оцінювання соціально-економічних результатів розбудови територій відновлення використано для оцінювання на прикладі територіальних громад Донецької області.

Серед досліджуваних громад Донецької області беззаперечним лідером за економічними та соціальними результатами стала Краматорська міська територіальна громада, яка є обласним центром, а також Костянтинівська громада. Серед аутсайдерів виділяється Криворізька громада, що отримала найнижчі значення за трьома позиціями: загальний обсяг доходів, витрат і надходжень до загального фонду бюджету, а також Шахівська громада як єдина адміністративно-територіальна одиниця з дефіцитом місцевого бюджету в аналізованому періоді та Комарська громада, що має найнижчий рівень плати за землю. У розрізі соціальних результатів найгірші показники має Андріївська громада (за чисельністю населення, що постійно проживає на території, та кількістю учнів закладів загальної середньої освіти), Удачненська (за кількістю ВПО на території ТГ) та Святогірська (за часткою ВПО у загальній кількості постійного населення громади).

Завершуючи оцінювання соціально-економічних результатів розбудови громад у Донецькій області, варто зазначити, що, незважаючи на катастрофічні наслідки війни, яка все ще триває в Україні, деяким територіальним

громадам вдається відновлювати соціально-економічний потенціал. Лідерство Краматорської міської територіальної громади є закономірним з огляду на зміщення фінансових і трудових потоків, більшою мірою саме до цих територій.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні конкретних рекомендацій органам державної влади та місцевого самоврядування для прийняття відповідних управлінських рішень щодо активізації соціально-економічної розбудови територій відновлення Донецької області та інших регіонів України.

Список використаних джерел

1. Dumčiūtė A., Tecleme L. Ukraine and the others: the environmental impacts of war. *European Union*: Website. 2023. URL: https://youth.europa.eu/year-of-youth/young-journalists/ukraine-and-others-environmental-impacts-of-war_en
2. Mottaleb K. A., Kruseman G., Snapp S. Potential impacts of Ukraine-Russia armed conflict on global wheat food security: A quantitative exploration. *Global Food Security*. 2022. Vol. 35. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.gfs.2022.100659>
3. Federle J., Meier A., Müller G. J., Sehn V. Proximity to War: The stock market response to the Russian invasion of Ukraine. *CEPR Discussion Papers*. 2022. No 17185. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4060222>
4. Геєць В. М. Про оцінку економічних втрат України внаслідок збройної агресії РФ: Стенограма доповіді на засіданні Президії НАН України 30 березня 2022 року. *Вісник Національної академії наук України*. 2022. № 5. С. 30-38. DOI: <https://doi.org/10.15407/visn2022.05.030>
5. *Виклики та пріоритети управління активами територіальних громад в умовах війни*: наук. аналіт. Доп. / наук. ред. І. З. Стороняńska; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2022. 79 с. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20220034.pdf>
6. Данилишин Б. М. Економічні трансформації у період воєнного стану: тактика еволюціонізму і модернізація. *Економіка України*. 2022. № 10. С. 3-14. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.10.003>
7. Заблodsка І. В., Рогозян Ю. С. Економіко-правовий аспект оцінювання результативності й ефективності розбудови функціональних типів територій України. *Економіка України*. 2023. № 1(734). С. 44-60. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2023.01.044>
8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій: Закон України від 09.07.2022 р. № 2389-IX. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2389-20#Text>
9. Про затвердження порядків з питань відновлення та розвитку регіонів і територіальних громад: постанова Кабінету Міністрів України від 18.07.2023 р. № 731. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/731-2023-%D0%BF>
10. Zabłodska I., Hrechana S., Sieriebriak K. Methodical Tools for Assessing the Socio-Economic Efficiency of Restoring the Recovery Areas. *Globalisation processes in the world economy: problems, trends, prospects*. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2023. Pp. 322-359. DOI: <http://dx.doi.org/10.30525/978-9934-26-378-1-13>
11. Про внесення змін до Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: проект постанови Кабінету Міністрів України. *Міністерство інфраструктури України*: сайт. 2023. URL: <https://mtu.gov.ua/news/35001.html?PrintVersion>
12. Бюджети територіальних громад України. *Tableau Public*: сайт. 2023. URL: https://public.tableau.com/app/profile/ulead/viz/_16360623127390/sheet0?fbclid=IwAR0WP6VkjFCHZ_zxaSdSHktZIL7UyMUCviExhFJPS9YHFMgZ0n-GCn7UR4A
13. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад: постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 р. № 214. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-п#Text>
14. *Open Budget*: сайт. 2023. URL: <https://openbudget.gov.ua/local-budget?id=0510000000>
15. Розрахунок обсягу освітньої субвенції на 2023 рік. *Міністерство освіти і науки України*: сайт. 2023. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/rozrahnok-obsyagu-osvitnoyi-subsyvciiyi-na-2023-rik>

References

1. Dumčiūtė, A., & Tecleme, L. (2023). Ukraine and the others: the environmental impacts of war. *European Union*. Retrieved from https://youth.europa.eu/year-of-youth/young-journalists/ukraine-and-others-environmental-impacts-of-war_en
2. Mottaleb, K. A., Kruseman, G., & Snapp, S. (2022). Potential impacts of Ukraine-Russia armed conflict on global wheat food security: A quantitative exploration. *Global Food Security*, 35. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.gfs.2022.100659>
3. Federle, J., Meier, A., Müller, G. J., & Sehn, V. (2022). Proximity to War: The stock market response to the Russian invasion of Ukraine. *CEPR Discussion Papers*, 17185. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4060222>

4. Heyets, V. M. (2022). Pro otsinku ekonomichnykh vtrat Ukrainy vnaslidok zbroynoyi ahresiyi RF [On the assessment of Ukraine's economic losses due to the armed aggression of the Russian Federation]: Transcript of the report at the meeting of the Presidium of NAS of Ukraine, March 30, 2022. *Visnyk Natsional'noyi akademiyi nauk Ukrainy – Bulletin of the National Academy of Sciences of Ukraine*, 5, 30-38. DOI: <https://doi.org/10.15407/vsn2022.05.030> [in Ukrainian].
5. Storonyanska, I. Z. (Ed.) (2022). *Vyklyky ta pryorityety upravlinnya aktyvamy terytorial'nykh hromad v umovakh viyny [Challenges and priorities of asset management of territorial communities in war conditions]: Scientific and analytical report*. Lviv: Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine. Retrieved from <http://ird.gov.ua/irdp/p20220034.pdf> [in Ukrainian].
6. Danylyshyn, B. M. (2022). Ekonomichni transformatsiyi u period voyennoho stanu: taktyka evolyutsionizmu i modernizatsiya [Economic transformations during martial law: the tactics of evolutionism and modernization]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 10, 3-14. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.10.003> [in Ukrainian].
7. Zablodska, I. V. & Rohozyan, Yu. S. (2023). Ekonomiko-pravovyy aspekt otsinyuvannya rezul'tatyvnosti y efektyvnosti rozbudovy funktsional'nykh typiv terytoriy Ukrainy [Economic and legal aspect of assessing the effectiveness and efficiency of the development of functional types of Ukraine's territories]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 1(734), 44-60. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2023.01.044> [in Ukrainian].
8. Pro vnesennya zmin do deyakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo zasad derzhavnoyi rehional'noyi polityky ta polityky vidnovlennya rehioniv i terytoriy [On amendments to some legislative acts of Ukraine regarding the principles of state regional policy and the policy of restoration of regions and territories] (2022). Law of Ukraine, adopted on 2022, Jul 09, 2389-IX. *Legislation of Ukraine: Website*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2389-20#Text> [in Ukrainian].
9. Pro zatverdzhennya poryadkiv z pytan' vidnovlennya ta rozvytku rehioniv i terytorial'nykh hromad [On the approval of procedures for the restoration and development of regions and territorial communities] (2023). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2023, Jul 18, 731. *Legislation of Ukraine: Website*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/731-2023-%D0%BF> [in Ukrainian].
10. Zablodska, I., Hrechana, S., & Sieriebiak, K. (2023). Methodical Tools for Assessing the Socio-Economic Efficiency of Restoring the Recovery Areas. *Globalisation processes in the world economy: problems, trends, prospects*. Riga, Latvia: Baltija Publishing (pp. 322-359). DOI: <http://dx.doi.org/10.30525/978-9934-26-378-1-13>
11. Pro vnesennya zmin do Derzhavnoyi stratehii rehional'noho rozvytku na 2021-2027 roky [On Amendments to the State Strategy for Regional Development for 2021-2027] (2023). Draft Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine. *Ministry of Infrastructure of Ukraine: Website*. Retrieved from <https://mtu.gov.ua/news/35001.html?PrintVersion> [in Ukrainian].
12. Byudzhetny terytorial'nykh hromad Ukrainy [Budgets of territorial communities of Ukraine] (2023). *Tableau Public: Website*. Retrieved from https://public.tableau.com/app/profile/ulead/viz/_16360623127390/sheet0?fbclid=IwAR0WP6VkjFCHZ_xzaSdSHktZIL7UyMUCviExhFJPS9YHFMeZ0n-GCn7UR4A [in Ukrainian].
13. Pro zatverdzhennya Metodyky formuvannya spromozhnykh terytorial'nykh hromad [On Approval of the Methode for the Formation of Capable Territorial Communities] (2015). Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2015, Apr 08, 214. *Legislation of Ukraine: Website*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-n#Text> [in Ukrainian].
14. *Open Budget: Website* (2023). Retrieved from <https://openbudget.gov.ua/local-budget?id=0510000000> [in Ukrainian].
15. Rozrakhunok obsyahu osvity subventsii na 2023 rik [Calculation of the amount of educational subvention for 2023] (2023). *Ministry of Education and Science of Ukraine: Website*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/tag/rozrakhunok-obsyagu-osvitnoyi-subvenciyi-na-2023-rik> [in Ukrainian].

Zablodska I. V., Rohozyan Yu. S., Khandiy O.O. Methodological pattern for assessing economic and social results of the development of recovery areas (the case of territorial communities of Donetsk oblast).

The article is devoted to the substantiation of the methodological pattern for assessing the economic and social results of the development of recovery areas and its testing on the example of territorial communities of Donetsk oblast. The authors propose a pool of indicators reflecting the key economic and social results of the development of these territories in the context of the war, which either have a normative value or are compared with the average indicator calculated on the basis of determining the maximum and minimum values. Publicly available economic indicators of the methodological pattern for assessing the economic and social results of the development of recovery areas include revenues, expenditures, communities, budget deficit/surplus, general fund revenues, the share of local taxes and fees, and land fees. Social indicators include: the number of people permanently residing in the territory of the territorial community, the number of internally displaced persons in the territory of the territorial community, and the number of pupils in general secondary education institutions. According to the current regulatory legal acts, the following indicators have a normative value: the number of population permanently residing on the territory of

a territorial community, the number of pupils of general secondary education institutions, the number of internally displaced persons on the territory of a territorial community, and the share of local taxes and fees in the community's income. The article presents a decomposition of the share of local taxes and fees in the total budget revenues in the context of territorial communities of Donetsk oblast. Based on the results of the assessment of the socio-economic results of the development of territorial communities in Donetsk oblast, the article emphasizes that in the conditions of war, some areas of recovery manage to revive their socio-economic potential faster: Kramatorsk city territorial community, the regional centre of Donetsk oblast, is singled out as the undisputed leader. Andriyivka, Kryvorizhzhya, Shahove, and Komar communities are among the outsiders of socio-economic recovery, which necessitates increased attention to them by the state and local authorities, and the development of effective proposals to improve the results of the development of these territories in wartime and peacetime.

Keywords: economic and social results, pattern, assessment, recovery areas, development, territorial communities, Donetsk oblast.

Заблодська Інна Володимирівна – доктор економічних наук, професор, директор Луганської філії ДУ «Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Мамутова НАН України», професорка кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (e-mail: zablodin@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1410-6194>).
Zablodska Inna Volodymyrivna – Dr.Sci. (Econ.), Professor, Director of the Luhansk branch of the V. Mamutov Institute of Economic and Legal Research of the National Academy of Sciences of Ukraine, Professor of the Department of public administration, management and marketing of the Volodymyr Dahl East Ukrainian National University.

Рогозян Юлія Сергіївна – доктор економічних наук, старший дослідник, заступник завідувача відділу проблем міжрегіонального співробітництва Луганської філії ДУ «Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Мамутова НАН України» (e-mail: j.s.rohozian@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5325-4213>).

Rohozyan Yuliya Serhiyivna – Dr.Sci. (Econ.), Senior Researcher, Deputy Head of the Department of interregional cooperation problems of the Luhansk branch of the V. Mamutov Institute of Economic and Legal Research of the National Academy of Sciences of Ukraine.

Хандій Олена Олексіївна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри публічного управління, менеджменту та маркетингу Східноукраїнського національного університету імені В. Даля, провідний науковий співробітник Інституту економіки промисловості НАН України (e-mail: alkhandiy@ukr.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7926-9007>).

Khandiy Olena Oleksiyivna – Dr.Sci. (Econ.), Professor, Head of the Department of public administration, management and marketing of the Volodymyr Dahl East Ukrainian National University, Leading Researcher of the Institute of Industrial Economics of the National Academy of Sciences of Ukraine.

Надійшло 19.02.2024 р.